

Качмарський Євгеній Іванович

Інститут держави і права

імені В. М. Корецького НАН України (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0009-0001-8369-8090>

e-mail: evgenij113@gmail.com

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В УПРАВЛІННІ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ В УКРАЇНІ

Резюме

Регіональна політика — це завжди про урівноважений та збалансований розвиток регіонів, про конструктивну конкуренцію регіонів, врешті-решт про створення полюсів соціально-економічного зростання. Військове вторгнення Російської Федерації в Україну нівелює багато досягнень в управлінні регіональним розвитком. Акценти в регіональній політиці в Україні вимушено змістилися від пошуку інноваційних компонентів для створення точок соціально-економічного зростання до політики, спрямованої на відбудову та відновлення критичної інфраструктури та елементарних умов життя.

Сучасні реалії, в яких опинилися регіони, детермінують необхідність перегляду положень Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки (далі — Державна стратегія), регіональних стратегій та стратегій розвитку територіальних громад, а також необхідно визначити новий механізм використання коштів державного фонду регіонального розвитку.

Створена війною нова унікальна ситуація в регіональному розвитку України, яка полягає в масштабних змінах політичної, соціально-економічної, безпекової, екологічної сфер життя в регіонах окупованих, деокупованих і тих, що не були в окупації, але на розвиток яких тим чи іншим чином вплинула війна, вимагає нових підходів регіональної політики до вирішення наявних проблем і завдань.

Визначено сучасні тенденції в управлінні регіональним розвитком в Україні, проаналізовано вплив реформи децентралізації на регіональний розвиток, досліджено трансформацію інституційного забезпечення тери-

торіального розвитку та перспективи нормативно-правового забезпечення управління регіональним розвитком.

Ключові слова: державна регіональна політика, управління регіональним розвитком, інституційне забезпечення територіального розвитку, територіальна організація влади, децентралізація.

Вступ

Після здобуття незалежності Україна в плані управління регіональним розвитком успадкувала з радянських часів надмірно централізовану державну владу, слабку фінансово-економічну базу місцевих органів влади, диспропорції в територіальній структурі національної економіки, однобічну галузеву спеціалізацію окремих регіонів, значні дисбаланси в соціально-економічному розвитку областей, забруднене навколишнє середовище. Згодом державне регулювання регіонального розвитку починає замінюватися державним управлінням регіональним розвитком. У ході реформи децентралізації роль державного управління регіональним розвитком поступово зменшувалася на користь органів місцевого самоврядування.

Окрім того, в результаті фінансової децентралізації зросли власні доходи загального фонду місцевих бюджетів, доходи загального фонду місцевих бюджетів на одного жителя, видатки на будівництво і регіональний розвиток на одного жителя, створюються центри надання адміністративних послуг в територіальних громадах.

Завдяки змінам в Бюджетному і Податковому кодексах України місцеві бюджети отримали нові джерела надходжень, що дало нові поштовхи для розвитку територіальних громад. Разом із тим, не зважаючи на успішність реформи територіальної організації влади, потрібно зосередити зусилля на виробленні моделі «спроможна громада — економічно розвинений регіон».

Попри зазначені успіхи регіональної політики, з 2014 року збройна агресія Російської Федерації проти України та тимчасова окупація частини її території поглибила розрив у рівнях розвитку регіонів, а після повномасштабного вторгнення в Україну про різницю у рівнях розвитку регіонів говорити недоречно.

Серед українських науковців, які займалися вивченням управління регіональним розвитком, варто виокремити таких дослідників як В. Авер'янов, О. Батанов, А. Береза, М. Пухтинський, З. Варналій, Б. Данилишин, М. Долішній, С. Домбровська, Е. Забарна, М. Іжа, В. Керецман, О. Коротич, Я. Олійник, М. Поповкін, В. Чужиков, О. Чуріканова та ін.

До зарубіжних дослідників проблематики регіонального розвитку належать: М. Кіттінг, С. Ліпсет, М. Портер, В. Роккан, Дж. Хелд, М. Портер, Е. Хілл, П. Ромер, Р. Лукас, Ф. Агійон, Е. Хелпмен, Г. Хакенсон та ін.

Подальшого дослідження потребує питання пошуку в процесі реформи територіальної організації влади та місцевого самоврядування в Україні урівноваженої моделі взаємодії між центральною та місцевою владою, між директивними методами управління регіональним розвитком та самоврядними процесами.

В управлінні регіональним розвитком має бути забезпечений баланс між централізацією та децентралізацією, оскільки недостатнє чи надмірне управління негативно впливатимуть на розвиток регіонів. Регіональна політика держави має спиратися на багаторівневе управління регіонами та конструктивну взаємодію всіх учасників регіонального розвитку.

Ефективне державне управління регіональним розвитком можливе лише за наявності відповідного інституційного забезпечення територіального розвитку.

Методи дослідження

В процесі написання наукової статті використовувалися загальнонаукові методи та застосовувався системний, структурно-функціональний та інституційний підхід до аналізу державної регіональної політики в Україні. Метод системного аналізу використовувався задля розроблення пропозицій щодо вдосконалення державної регіональної політики.

Результати дослідження

Різні дослідження оперують досить великою кількістю визначень об'єкта регіональної політики, проте в даній статті дотримано підходу, згідно якого об'єктом регіональної політики виступають саме нерівномірності розвитку регіонів, а механізми регіональної політики спрямовані на подолання такого дисбалансу між регіонами.

Дотримуючись цієї позиції, доречними є ряд підходів до розуміння регіональної політики.

О. Коротич зазначає, що «регіональна політика держави складається з державної регіональної політики та політик регіонів, тож регіональне управління має розглядатися як діалектична єдність державного управління регіонами країни та самоврядування соціально-економічних територіальних комплексів субнаціонального рівня» [1, с. 120].

«Регіональна політика — це політика держави, спрямована на окремі регіони з урахуванням особливостей їх розвитку, сукупних регіональних можливостей та ресурсів з метою вирівнювання диспропорцій та підвищення показників розвитку як регіонів, так і держави в цілому» [2, с. 8].

Регіональна політика — це система заходів щодо управління політичним, економічним, соціальним, етнокультурним розвитком території, діяльність, що передбачає оптимальне використання ресурсів регіону для тривалого економічного зростання і зміцнення їх конкурентоспроможності [3, с. 16].

Серед важливих тенденцій в регіональній політиці України є те, що відбуваються поступові зміни в інституційному забезпеченні регіонального розвитку, як постійні, які є наслідком реформ, так і тимчасові, які є реакцією держави на військову агресію.

Інституційне забезпечення регіонального розвитку поєднує в собі елементи державної політики розвитку регіонів та недержавні механізми управління розвитком регіонів. В цьому полягає дуалізм управління регіональним розвитком в Україні.

«Інституціональна державна політика розвитку регіонів — цілеспрямована, взаємодоповнююча, скоординована діяльність державних, самоврядних і громадських інституцій, спрямована на усунення наявних та попередження імовірних ризиків, створення нових можливостей, умов і безпек для комплексного гармонізованого інфраструктурного розвитку територіальних утворень середньої ланки, а в підсумку й усієї держави взагалі, що вимагає здійснення належного забезпечення цих інституцій відповідним державноуправлінським інструментарієм (правовим, економічним, організаційним, ресурсним та ін., що складається із важелів, законів, обмежень, стимулів) і виваженого його використання в контексті публічного управління» [4, с. 33].

Досить часто в науковій літературі під інституційним середовищем регіональної політики розуміється сукупність формальних (правила, норми, закони та інші юридичні регулятори) та неформальних (уявлення, традиції, звички) інститутів, що регулюють господарсько-управлінську діяльність суб'єктів (інституцій) як інституціоналізованих організацій (органи регіонального та державного управління, структури місцевого самоврядування та самоорганізації громадян) [5, с. 38].

Поділяючи думку М. Іжі про те, що інституційне забезпечення передбачає: функціонування діяльності консультативно-дорадчого органу з питань державної регіональної політики при Кабінеті Міністрів України; створення координаційних рад з питань регіональної політики в регіонах України; введення у структуру центрального органу виконавчої влади з питань регіонального розвитку територіальних органів у складі обласних державних адміністрацій; створення при центральному органі виконавчої влади з питань регіонального розвитку наукового центру для розроблення наукових засад державної регіональної політики, здійснення методологічного, аналітичного, правового, інформаційного забезпечення та моніторингу реалізації Концепції; створення на засадах публічно-приватного партнерства агенцій регіонального розвитку [3, с. 38], варто констатувати таке.

Навіть в тексті Державної стратегії зосереджено увагу на проблемах слабкості публічних інституцій, відсутності в управлінні регіональним розвитком міжвідомчої координації внаслідок неефективної

роботи Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку. Державна стратегія однією із загроз безпеці держави називає слабкість органів виконавчої влади, насамперед на регіональному та місцевому рівні, та органів місцевого самоврядування, що часто проявляється у відсутності ініціативи, досвіду та компетенцій щодо розв'язання проблем регіонального та місцевого значення, оперативного реагування на виклики, що постають. А також зазначається, що поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, в Україні засвідчило недостатню готовність інституцій на державному, регіональному та місцевому рівні до кризових ситуацій. Відзначається недостатня спроможність центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інституцій регіонального розвитку до ефективного впровадження реформ, надання високоякісних послуг населенню та розв'язання проблем соціально-економічного розвитку територій [6].

На противагу неефективній роботі Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку стосовно координації діяльності органів виконавчої влади щодо формування та реалізації державної регіональної політики, Указом Президента України від 4 березня 2021 року № 89/2021 затверджено положення про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президенті України як консультативно-дорадчий орган, до завдань якого, серед іншого, належать: — моніторинг суспільно-політичних і соціально-економічних процесів, що відбуваються в державі на регіональному та місцевому рівнях, вироблення за результатами узгодженої позиції щодо пріоритетів державної регіональної політики і механізмів забезпечення сталого розвитку територіальних громад та регіонів; — сприяння налагодженню ефективної взаємодії державних органів, зокрема місцевих органів виконавчої влади, з органами місцевого самоврядування; — моніторинг стану розвитку територіальних громад, проведення консультацій стосовно актуальних питань забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць; — сприяння ефективному завершенню реформи місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою, інших реформ із децентралізації влади; — обговорення проектів нормативно-правових актів у сфері регіональної політики, проектів державних програм і стратегій регіонального, економічного, екологічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку з метою врахування у таких проектах інтересів територіальних громад; — вивчення та узагальнення міжнародного досвіду у сфері територіального розвитку, розвитку місцевого самоврядування та здійснення заходів щодо його практичної реалізації; — аналіз законодавства України з питань регіонального розвитку, місцевого самоврядування та територіальної організації влади, підготовка пропозицій щодо його вдосконалення [7].

Отож, на даному етапі розвитку регіональної політики в Україні спостерігається тенденція до зміщення функції міжвідомчої координації в управлінні регіональним розвитком від Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку при Кабінеті Міністрів України до Конгресу місцевих та регіональних влад при Президенті України, тим самим розширюючи повноваження Президента і на сферу регіонального розвитку.

Наступною тенденцією в управлінні регіональним розвитком є поява певної другорядності регіональної політики порівняно із децентралізацією. «Регіональна політика як система заходів, об'єктом якої є регіон як цілісна територіально-економічна та соціальна система, відійшла на другий план у системі галузевих політик та у нормативно-правовій діяльності органів державної влади і залишається імпліцитною за формою реалізації» [8, с. 99].

Хоча насправді децентралізація мала б бути дієвою частиною стратегії розвитку регіонів, сприяти комплексному розвитку територій, а не лише окремих територіальних громад. В рамках нової парадигми політики регіонального розвитку має оптимально поєднуватися децентралізація (делегування повноважень на місцевий рівень виборним органам) та децентрація (передача повноважень місцевим органам виконавчої влади) [8, с. 106].

Варто зауважити, що у вітчизняних дослідженнях досить поширений такий підхід, коли успіхи регіональної політики обов'язково ототожуються із децентралізацією державної влади та із необхідністю визначення поняття «місцевого самоврядування» та встановлення певної концепції місцевого самоврядування.

У зв'язку із цим, актуальності набирає питання оцінювання впливу децентралізації в Україні на регіональний розвиток, на соціально-економічний стан розвитку регіонів. Децентралізація створила механізми акумулювання коштів в територіальних громадах, проте в науковців досі немає підтверджених фактів прямого зв'язку між бюджетною децентралізацією та змінами показників валового регіонального продукту.

Безумовно, акумулювання коштів в територіальних громадах в певній мірі повинно відображатися на рівні соціально-економічного становища громад, але, як зазначає ряд вчених, часто спостерігається обернена кореляція між децентралізацією та економічним зростанням в країнах із транзитивною економікою або тих, що розвиваються [8, с. 143].

Накопичені достатні фінансові ресурси територіальної громади не обов'язково витратяться на реалізацію стратегічно важливих проєктів регіонального розвитку, швидше вони втіляться в реалізацію проєктів, спрямованих на покращення місцевої інфраструктури, будівництво об'єктів соціального спрямування, будуть спрямовані на вирішення інших

першочергових питань місцевого рівня. Збільшення обсягу повноважень органів місцевого самоврядування в результаті децентралізації також спричинить зростання обсягів витрат на поточні статті.

«Реальна децентралізація є результатом передачі на нижчі рівні бюджетного ресурсу та повноважень щодо розпоряджання ними. Тобто при оцінці залежності місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету слід аналізувати спроможність органів управління базового рівня покривати за рахунок власних доходів власних (а не делегованих) повноважень» [9, с. 8].

Одним із найдієвіших інструментів бюджетного механізму на місцевому рівні мають стати місцеві податки та збори, але в Україні на сьогодні в структурі доходів місцевих бюджетів вони займають досить мізерну частку, що є свідченням низького рівня фінансової незалежності органів місцевого самоврядування [10, с. 334].

Досить негативною тенденцією в регіональному розвитку є відсутність моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів. Головна мета проведення такого моніторингу — аналіз поточної ситуації в регіонах для прийняття управлінських рішень та вжиття заходів щодо покращення стану та вирішення наявних проблемних питань. Разом із тим, моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування Мінрегіоном із 2022 року теж не проводиться. На сьогодні поточна реорганізація Мінрегіону та Мінінфраструктури в Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України залишає відкритим питання наступності влади, збереження безперервності започаткованих реформ місцевого самоврядування і територіальної організації влади, реформ у сфері регіональної політики, збереженні і передачі напрацювань та кадрових ресурсів.

Перелік проблем управління регіональним розвитком після повномасштабного вторгнення доповнюється тим, що в регіонах, охоплених війною, значно порушилися вертикаль державної влади та функціонування органів місцевого самоврядування. Адміністративно-територіальна реформа в Україні заклала новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня та основу ефективності управління регіонами — новий локальний рівень управління регіональним розвитком. Але замість збільшення обертів регіонального розвитку місцеві органи влади змушені ставати на військові рейки: тилове забезпечення національного супротиву, вирішення безпекових питань, питань міграції населення та релокації бізнесу, відновлення інфраструктури тощо.

Окрім того, наразі в умовах воєнного стану відповідно до положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану» визначено правові засади діяльності органів державної влади, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування. Управління регіональним розвитком

в діяльності військових адміністрацій населених пунктів, районних, обласних військових адміністрацій ймовірно буде винесено за дужки до завершення режиму воєнного стану та до відновлення повноцінного функціонування цивільних місцевих органів влади.

В подальшому здійснюючи реформу децентралізації, потрібно акцентувати увагу на виробленні чітких механізмів контролю на регіональному рівні. Відповідно актуальним є питання дослідження ролі інституту префекта в розвитку регіонів. Законодавцем передбачається, що діяльність префекта буде зосереджена на здійсненні нагляду за діями органів місцевого самоврядування і територіальними підрозділами органів виконавчої влади та координуванні діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади.

Реформа територіальної організації влади передбачає трансформацію місцевих державних адміністрацій в державні адміністрації префектурного типу, а згодом — в інститути префекта. Інститут префекта з'явиться після набрання чинності змін до Конституції України щодо децентралізації та, відповідно, після ліквідації місцевих держадміністрацій. Запровадження місцевих адміністрацій префектурного типу призупинено на законодавчому рівні у зв'язку із повномасштабним вторгненням Російської Федерації в Україну.

Окрім того, після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну ціла низка положень Державної стратегії втратили свою актуальність. Це означає, що потрібно починати відштовхуватися від реалій сьогодення при формулюванні нових стратегічних пріоритетів регіонального розвитку.

В Державній стратегії, запроваджуючи нові підходи в державній регіональній політиці, здійснено перехід до територіально спрямованої політики розвитку. Проте, навіть такий підхід досі не виокремлює серед функціональних типів територій регіони, в яких у наслідку бойових дій фактично вщент зруйнована соціальна інфраструктура та господарський комплекс.

Важливим на даному етапі розвитку державного управління регіональним розвитком є намір усунення дисонансу між реальним станом справ у регіонах та положеннями нормативно-правових документів у сфері регіональної політики.

З цією метою Кабмін планує в 2023 році затвердити план відновлення та розвитку регіонів, оновити Державну стратегію, а у плані пріоритетних дій Уряду на 2023 рік, затвердженому розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 221-р, представлено розділ «Продовження децентралізації та регіональний розвиток». Проте варто констатувати, що в плані пріоритетних дій Уряду фактично зменшився обсяг завдань, які реально стосуються реформи місцевого самоврядування

та територіальної організації влади, акценти зміщуються на безпекову складову та житлово-комунальне господарство в територіальних громадах.

Щодо завдань спрямованих на регіональний розвиток надзвичайно актуальним є оновлення Державної стратегії та плану заходів на 2024–2027 роки з її реалізації відповідно до нових викликів, що постали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Прийняття оновленої Державної стратегії матиме наслідком оновлення і регіональних стратегій розвитку та стратегій розвитку територіальних громад.

Передбачається, що більшість проектів плану заходів із реалізації Державної стратегії будуть спрямовані на відбудову та відновлення зруйнованої інфраструктури. Реалізація проектів регіонального розвитку, які будуть створювати полюси соціально-економічного зростання в регіонах, може стати питанням подальшої перспективи.

Важливим з точки зору регіонального розвитку є реформування механізму реалізації регіональної політики, а саме державного фонду регіонального розвитку. Планом пріоритетних дій Уряду на 2023 рік визначено крок щодо внесення змін до Порядку використання коштів державного фонду регіонального розвитку.

Як показала практика регіонального розвитку більшість проектів, реалізованих за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку в 2015–2019 роках, не мала економічного ефекту, не стимулювала розвиток регіонів, а була спрямована на поточні і капітальні ремонти соціальних закладів, реконструкцію і ремонти об'єктів житлово-комунального господарства. На додаток військова агресія Російської Федерації в Україні спричинила значне скорочення капітальних видатків у 2022 році (- 34% по державному бюджету та - 59% по місцевих бюджетах). Тому в процесі реформування механізму використання коштів державного фонду регіонального розвитку необхідно віднайти баланс у фінансуванні розвиткових проектів та фінансуванні проектів, спрямованих на повоєнне відновленням інфраструктури в регіонах.

Висновки

Державна політика регіонального розвитку повинна гнучко реагувати на нові виклики в розвитку регіонів: військові дії в регіонах, руйнування критичної інфраструктури, зміну логістичних ланцюжків, переміщення великої кількості виробничих комплексів, міграцію населення та проблеми внутрішньо переміщених осіб, виклики стану навколишнього середовища, проблеми в системі медичного забезпечення та інші. Зазначені проблеми в сукупності критично впливають на економічний потенціал регіонів та змушують відходити від політики, спрямованої на розвиток містоутворюючих економічних комплексів, змушують займатися елементарним відновленням необхідної інфраструктури та житлового фонду в регіонах, які постраждали від бойових дій.

У повоєнній Україні необхідно буде не лише відновлювати критичну інфраструктуру, а й закладати в цей процес інноваційні рішення з тим, щоб такі регіони відразу ставали на рейки прогресивного розвитку, а не залишалися територією, яка постійно потребуватиме дотацій із державного бюджету. Оскільки в Європейському Союзі вважається, що нерівномірний економічний розвиток регіонів суттєво послаблює інтеграційні процеси, управління розвитком регіонів має не лише налагодити соціально-економічний розвиток відсталих регіонів, а й спрямувати всі внутрішні та міжнародні зусилля для усунення диспропорцій у розвитку регіонів, спричинених збройною агресією Російської Федерації.

Необхідно віднайти цілі, які будуть об'єднуючими для розвитку конкретних регіонів, досягнення яких буде спрямоване на формування полюсів економічного зростання. Головною метою політики регіонального розвитку має бути оптимальність в розвитку регіонів, а вплив центральної влади на регіони має бути диференційованим, виходити із конкретних регіональних проблем та завдань.

Своєрідним планом Маршалла для України буде орієнтація на відбудову із одночасною модернізацією, закладанням нового економічного потенціалу. Весь відновлений господарський комплекс повинен стати прогресивнішим, ніж до війни. Залучення інноваційного бізнесу в регіони, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, які перенесли критичні руйнування промислової та соціальної інфраструктури, стануть ключовими моментами відбудови і розвитку територій України.

Список посилань

1. Коротич О.Б. Державне управління регіональним розвитком України. Харків: ХарPI НАДУ «Магістр», 2006. 220 с.
2. Чуріканова О. Ю. Управління регіональним розвитком і формування регіональної політики: теорія та практика застосування: монографія. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2020. 387 с.
3. Регіональне управління: навч. посіб. / за ред.: М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко та ін. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. 651 с.
4. Домбровська С. М., Помаза-Пономаренко А. Л., Лукиша Р.Т. Інституціональна державна політика соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах ризиків: монографія. Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2018. 215 с.
5. Луцків О. М., Максимчук М.В. Інституційне середовище регіональної структурної політики. *Регіональна економіка*. 2014. № 3 (73). С. 37–47.

6. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%Do%BF#Text>
7. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України» від 4 березня 2021 року № 89/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89/2021#Text>
8. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні: наук. доп. / за ред. Я. А. Жаліло. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2020. 193 с.
9. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання: наук. доп. / за ред. І. З. Сторонянська. Львів: Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», 2018. 144 с.
10. Качний О.С. Інноваційні механізми державного управління соціально-економічним розвитком регіонів України: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: МАУП, 2018. 624 с.

References

1. Korotych, O. B. (2006). State management of regional development in Ukraine. Kharkiv: Kharkiv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration «Mahistr», 220 p. [In Ukrainian].
2. Churikanova, O.Yu. (2020). Management of regional development and formation of regional policy: theory and practice of application: monograph. Zaporizhzhia: Classic Private University, 387 p. [In Ukrainian].
3. Regional management: education. means (2020); under the editorship M. M. Izha, L. L. Prykhodchenko. Odesa: Odesa Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration, 651 p. [In Ukrainian].
4. Dombrovska, S.M., Pomaza-Ponomarenko A.L., Lukysha R.T. (2018). Institutional state policy of socio-economic development of regions of Ukraine in conditions of risks: monograph. Kharkiv: National University of Civil Protection of Ukraine, 215 p. [In Ukrainian].
5. Lutskiv, O.M., Maksymchuk, M.V. (2014). The institutional environment of regional structural policy. *Regional Economy*, 3 (73), 37–47. [In Ukrainian].
6. State Strategy of Regional Development of 2021–2027. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%Do%BF#Text> [In Ukrainian].

7. Decree of President of Ukraine from 4 of March 2021 № 89/2021 «On Approval of Regulations on Congress of Local and Regional Authorities under President of Ukraine». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89/2021#Text> [In Ukrainian].
8. Decentralization and formation of regional development policy in Ukraine: scientific papers (2020) under the editorship T. M. Aleksenko, Ya. A. Zhalilo. Kyiv: National Institute for Strategic Studies, 193 p. [In Ukrainian].
9. Decentralization in Ukraine and its impact on socio-economic development of territories: methodological approaches and evaluation results (2018) under the editorship. I. Z. Storoniaska. Lviv: Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine, 144 p. [In Ukrainian].
10. Kachnyi, O.S. (2018). Innovative mechanisms of state management of socio-economic development of regions of Ukraine: theory, methodology, practice: monograph. Kyiv: Interregional Academy of Personnel Management, 624 p. [In Ukrainian].

Yevhenii Kachmarskyi

*V.M. Koretsky Institute of state and law of National Academy of Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)*

<https://orcid.org/0009-0001-8369-8090>

e-mail: evgenij113@gmail.com

**MODERN TRENDS IN REGIONAL DEVELOPMENT
MANAGEMENT IN UKRAINE**

Abstract

Regional policy is always about balanced and sustainable development of regions, constructive competition between regions, and ultimately, the creation of poles of socio-economic growth. The military invasion of the Russian Federation into Ukraine undermines many achievements in regional development management. The focus of regional policy in Ukraine has been forced to shift from searching for innovative components to create points of socio-economic growth to policies aimed at rebuilding and restoring critical infrastructure and basic living conditions.

The current realities faced by the regions necessitate a revision of the provisions of the State Strategy for Regional Development for 2021–2027 (hereinafter referred to as the State Strategy), regional strategies, and strategies for the development of territorial communities. Additionally, it is necessary to determine a new mechanism for the utilization of funds from the state regional development fund.

The war has created a new and unique situation in the regional development of Ukraine, characterized by significant changes in the political, socio-economic, security, and environmental spheres of life in the occupied, de-occupied, and unaffected regions that have been influenced by the war in one way or another. This situation requires new approaches to regional policy to address existing problems and tasks.

The modern trends in regional development management in Ukraine have been identified, the impact of decentralization reforms on regional development has been analyzed, and the transformation of institutional support for territorial

development and the prospects of regulatory and legal support for regional development management have been studied.

Keywords: state regional policy, regional development management, institutional support for territorial development, territorial organization of power, decentralization.

Стаття надійшла до редакції 11.04.23

© Качмарський Є.І., 2023